VEDLEGG 9

Kommentarer fra Stiftelsen Bryggens Fagutvalg vedr planforslag arealplan-ID: 65800000, delstrekning 1, med de grafiske presentasjonene, inkl. forslag om opparbeidelse av frontarealet med bygulv, møblering og belysning

Fagutvalget viser til Stiftelsen Bryggens uttalelse til forslag til reguleringsplan, planid 65800000, og viser spesielt til uttalelsens punkt 6.

Fagutvalget slutter seg til Bergen kommunes ambisjonen om en kvalitetsheving av byrommet foran Bryggen, men mener at en bybane over Bryggen vil endre frontarealet karakter, tidsdybde og svekke dets universelle verdier.

Fagutvalget er særlig opptatt av at Bryggen inngår i middelalderbyen Bergen, en historisk treby med en tidsdybde som er unik i global sammenheng. Bryggen er og har vært en bydel i trebyen Bergen, anlagt rundt Vågen, og det er dette som konstituerer Bryggen og gjør den unik, og som legger grunnlaget for at vi er – og bør forbli, på Verdensarvlisten.

Vern gjennom bruk av Bryggens enestående universelle verdier (OUV) må ha prioritet. Vi mener forslaget til utforming av arealet mellom Bryggefasaden og sjøen ikke speiler at frontarealet er en viktig og umistelig del av verdensarvstedets buffersone.

Vi vil her kommentere det vi mener er feil og mangler i planforslaget og peke på feil formuleringer i tekst og illustrasjoner, og dermed følgefeil i planforslaget som medfører at detaljreguleringen ikke kan få juridisk binding.

Vi viser i etterfølgende kommentar til planforslagets dokumenter C.12 *Forslag til byromsutfomng for Bryggen og Torget* og C.13 *Overordnet lysplan for Bryggen og Torget*, begge datert 14.9.2022.

1. Grafiske illustrasjoner av bybanens utforming

Stiftelsen Bryggen har siden 2012-13 kommentert det vi ser som feilaktige grafiske presentasjoner av bybanes størrelse, visuelle uttrykk og kommunens illustrasjoner av begrensinger for fremtidig ønsket bruk av Bryggen.

Slike presentasjoner ble først alminneliggjort i visuelle analyser fra HIA/KUVA-konsulentene i 2021 og 2022. (Micaheal Kloos, planforslagets vedlegg C.10 og C.11). Analysene viser barrierevirkninger fra utvalgte standplasser. HIA/KUVA-rapportene (se også Stiftelsens høringssvar, vedlegg 3) gir gode vurderinger av fjernvirkninger av banens dagalternativ, og Stiftelsen Bryggen støtter fullt ut de konklusjoner som HIA/ KUVA rapportene trekker for uheldige barriereeffekter knyttet til bybanens fremføring.
Men vi ser det som en mangel at Bryggen ikke er vist fra kaifronten, med en bybane og syklister imellom, og savner en analyse av nærutsikt, av visuelle nærvirkninger av en bybane i det smale og lange frontarealet.

Utforming av tiltak for et verdenskulturminne som Bryggen fortjener en grundig og helhetlig bearbeiding. Lysplanen (C13) går langt i å beskrive detaljer, men for øvrig mener at de presenterte utkastene til design og møblering fremstår som preliminære skisser. Vi vil derfor ikke gå nærmere inn på vurdering av dem her, siden vi mener de er uferdige og dermed mangelfulle, gitt en forutsetning

om at dette skal være en juridisk bindende detaljreguleringsplan. Vi ber om og mener det kreves en l grundig, samlet og helhetlig behandling av design, møblering og belysning av delområde 1.

2. **Noen mangler**

Vi skal her kort kommentere fire eksempler på det vi ser som mangler i planens illustrasjoner.

Fortsatt vises bybanen med feil størrelse i tegninger. I skråbildet som illustrerer en bane i fart over Torget og Bryggen er banen blitt ca. 8 m kortere enn det den i reelt sett skal være i forhold til de tekniske tegningene. I «Perspektiv mot Bryggen om kvelden fra Strandkaien» (C.12, side 64) er bybanens lengde tegnet ut som 34 m, mens den skal være 42 m.

Illustrasjonen av fremtidig situasjon på Bryggen sett fra nord viser Bryggens frontareal (C12, side 56) med Bryggegårdene feilplassert. Bredsgården 1a er ført fremfor de andre gårdene og er både i feil målestokk i forhold til andre bygninger, Bredsgården 1-2a og 2a vises ikke og frontbygning Jacobsfjorden 6a er tatt helt bort. Frontfasadene på bryggegårdene er feilaktig tegnet ut med flere sprang. Skur 11 er i feil målestokk og plassert ute på kaikanten.

I et terrengsnitt som viser Nikolaikirkealmenning (C12, side 39) er det det bak bygning 9a, på branntomten fra 1958, tegnet inn et stort «riggskur» i tre-etasjer som gir et misvisende bilde av volumene på Bryggen.

Raderingsteknikken som er benyttet som virkemiddel i fotomontasjene mener vi gir et diffust uttrykk der detaljer ikke synliggjøres. Det ser ut som om installasjoner som hører til havnen og kaifunksjonene er utelatt. Pullerter, kaiens-kant-list mv. er helt utelatt i perspektiv mot Bryggen fra nord (C12, side 63).

Til sist fremstår det for oss uklart og ikke lesbart, eller så har illustrasjonene utelatt flaggborg og installasjoner, (nedstøpt) juletrefot, verdensarvsøyler, kummer for overvann og sprinkleventiler, miljøbrønner etc. Dette er funksjoner som fortsatt må ha sin plass og skal ivaretas.

3. **Funksjonsanalyse**

Vi savner en funksjonsanalyse som studerer planforslaget i forhold til dagens bruk og til ønsket fremtidig bruk. En funksjonsanalyse bør illustrere både rolige dager og dager med mye og blandet trafikk på Bryggen, der kapasitet, areal og ferdselen vil kunne være en utfordring og må løses på begrenset plass. Vareleveringer, tilkomst for service, vedlikehold og istandsetting av bygningsmassen er en del av dette komplekse bildet.
Som største eier og som sentral aktør på Bryggen er vi vel kjent med at det trafikale bildet, særlig i sommersesongen, vil være meget krevende.

Universell utforming er fremholdt som et mål, og det er lagt vekt på visuell universell utforming som er et virkemiddel. Men en utforming for alle skal fremfor alt ha brukernes behov i fokus og gi gode funksjonelle byrom for alle, store og små, unge og gamle, bergensere og turister.

Areal for formell og uformell bybruk er vist (C12, side 12 m. fl.), men vi kan ikke se at det er foretatt en reell funksjonsanalyse som kartlegger dagens bruk, byrommenes kapasitet, bruksmuligheter og som forholder seg til kryssende brukerinteresser og behov.
Trafikale løsninger er vurdert (C12, side 11 m.fl) og for myke trafikanter vises det til to hovedganglinjer (C.12 side 39), noe som ikke speiler historiske spor eller gir et mangelfullt bilde av dagens bruk. Det ser ut til at man antar et bevegelsesmønster for myke trafikanter, uten å vurdere byrommenes kapasitet ved mange besøkende med ulike brukergrupper, noe som er sentrale vurderinger i en analyse.

Stiftelsen Bryggen har dokumentert og påpeker at man på travle dager det siste tiåret har registrert nærmere 9000 besøkende per dag inn-ut i passasjene på Bryggen. Vi har estimert at det på gode sommerdager vil oppholde seg og ferdes to til tre ganger så mange fotgjengere på frontarealene. Og på de store arrangementsdager (17.mai, Tall ships race mv.) har det frem til i dag vært anslått 70 000 -100 000 mennesker på frontarealene. Stiftelsen Bryggen har etterlyst spesifikke analyser vedr besøkstrafikk til Bryggen, og hvilke trafikktall og vekstrate man i så fall legger til grunn i planen, men kan ikke se at slikt er fremlagt.

Illustrasjonene som er lagt ved for delstrekning 1 tegner gjennomgående et bilde av at frontarealet på Bryggen som besøkes av få mennesker. Siden Bryggen regnes med blant de aller mest besøkte attraksjoner i Norge og det foreligger dokumentasjon på omfattende besøk fremstår dette som et paradoks.

Det er ikke tydeliggjort hvordan steindekket på fronten skal møte passasjedekket for frontbygninger på Bryggen. Før bygningene er istandsatt og løftet til gitte høyder vil det være en fase med blanding av tre nivåer: Bygninger som skal istandsettes, bygninger under istandsetting og bygninger som er blitt istandsatt. Dette er ikke illustrert. Forutsetter man at alle bygninger skal være istandsatt før et eventuelt tiltak iverksettes vil en avstemming lettere kunne foretas, men som største eier på Bryggen er vi ennå ikke blitt presentert rekkefølgebestemmelser og løsning på dette. Planforslaget gir ingen svar i så måte.

4. Tidsdybde og formidling

Stiftelsen Bryggen finner det uakseptabelt å skulle grave opp historiske lag med gatestein, for gjenbruk (C12, side 14 m.fl.). Vi mener de mange lag med brostein som partielt er å finne i frontsonen på Bryggen er viktige deler av historiefortellingen om Bryggen og av setningsutviklingen her, og nettopp av den grunn bør de ikke fjernes.

Man har i planforslaget vist at man bl.a. vil erstatte teglsteinsdekke over 1958-branntomtens demarkasjon ved Bugården med brostein. Vi mener forslaget ikke er akseptabelt og at de historiefortellende elementer isteden må bevares og forsterkes.

5 Oppsummering

Vi viser i dette notatet at planforslagets analyser og visuelle presentasjoner er mangelfulle. Feil i planens premisser gjør at illustrasjoner ikke kan gjøres juridisk bindende

Utforming av tiltak for et verdenskulturminne som Bryggen fortjener en grundig og helhetlig bearbeiding, der vern gjennom bruk av Bryggens enestående universelle verdier (OUV) må ha prioritet.

Fagutvalget mener at planer for en bybane over Bryggen må stoppes, siden de vil endre frontarealet karakter, tidsdybde og svekke dets universelle verdier.

Bryggen, 15.12.2022

Fagutvalget Stiftelsen Bryggen